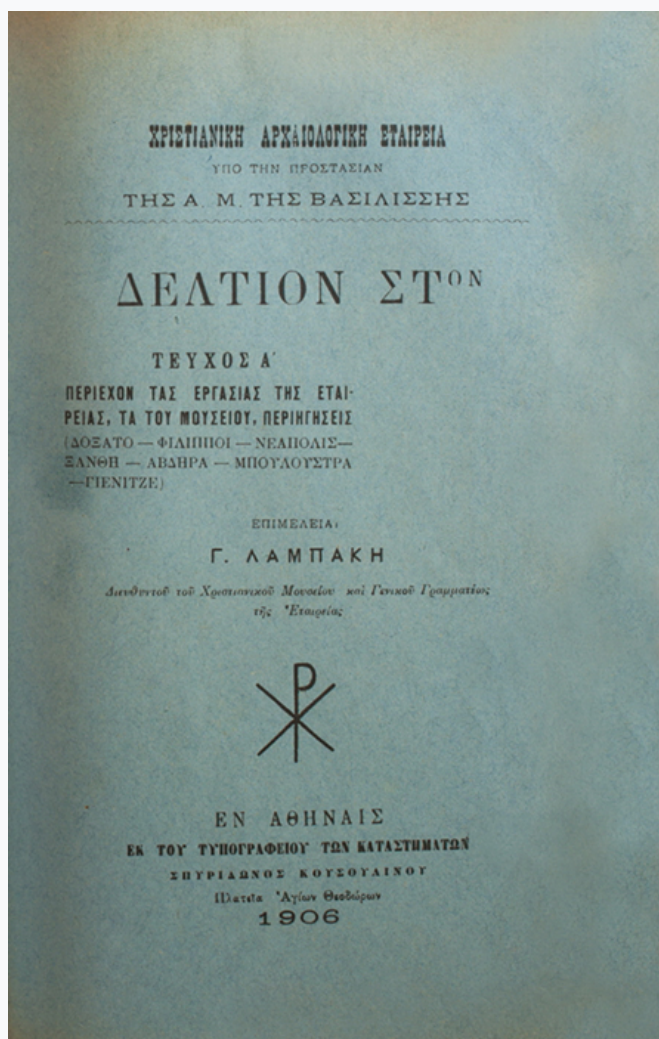

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 6, Αρ. 1 (1906)

Δελτίον ΧΑΕ 6 (1906), Τεύχος α', Περίοδος Α'

Μουσείον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας. Έκθεσις περί των του Μουσείου και Περιηγήσεις του έτους 1904

Γεώργιος ΛΑΜΠΑΚΗΣ

doi: [10.12681/dchae.1609](https://doi.org/10.12681/dchae.1609)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΛΑΜΠΑΚΗΣ Γ. (2013). Μουσείον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας. Έκθεσις περί των του Μουσείου και Περιηγήσεις του έτους 1904. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 6(1), 8–14.
<https://doi.org/10.12681/dchae.1609>

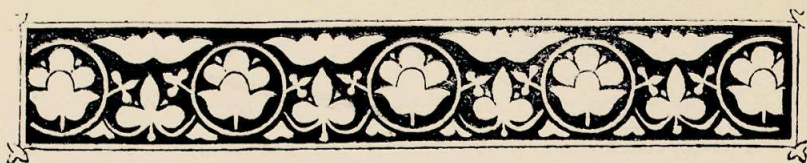

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Μουσείον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής
Εταιρείας. Έκθεσις περί των του Μουσείου και
Περιηγήσεις του έτους 1904

Δελτίον ΧΑΕ 6 (1906), Τεύχος α', Περίοδος Α' • Σελ. 8-14

ΑΘΗΝΑ 1906

ΜΟΥΣΕΙΟΝ

ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Γ. ΛΑΜΠΑΚΗ

Διευθυντοῦ τοῦ Χριστιανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου

ΕΚΘΕΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1904

Α'. Κατάστασις τοῦ Μουσείου.

κατὰ τὸ λήξαν ἔτος 1904 εἰσῆλθον ἐν τῷ Μουσείῳ ἡμῶν
1006 ἀντικείμενα καταγραφέντα ὑπὸ τοὺς ἀριθμοὺς
4188—5194.

ἤτοι εἰσῆλθον

Προῆλθον δὲ

Βιβλία καὶ ἑτέρα ἔντυπα.....	52	Ἐξ ἀγορᾶς	10
Χειρόγραφα	17	Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Κύπρου	1
Εἰκόνες	44	Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησια-	
Ἀγ. Ποτήρια.....	17	στικῶν	1
Ἀγ. λαβίδες.....	25	Μητροπ. Ἀθηνῶν κ. Θεόκλητος	9
Ἀγ. λόγχαι.....	7	Ἐκ Σίφνου	106
Ἀγ. διακάρια.....	20	Ἐκ Μήλου.....	32

ἤτοι εἰσῆλθον		Προῆλθον δὲ	
Ἄγιοι ἄσπερῖσται	12	Ἐκ Κιμώλου	89
Ἰερὰ ξέη	15	Ἐκ Σερίφου	67
Ἰεραιτικαὶ ζῶναι	13	Ἐξ Ἀμοργοῦ	103
Κλειδώματα ἱερῶν ζωνῶν . . .	15	Ἐκ Μυκόνου	15
Ἐπιτραχήλια	31	Ἐκ Τήνου	41
Ἐπιγονάτια	7	Ἐξ Ἀνδρου	105
Ἀρχιερατικοὶ σάκκοι	3	Ἐξ Ἀνάφης	5
Ῥωσφόρια	8	Ἐκ δωρεῶν διαφόρων	428
Ζεύγη ἐπιμανικίων	31	Φροντίδι τῆς Διευθύνσεως . .	21
Ποιμαντικαὶ ράβδοι	3		
Ἰερὰ ἀντικείμενα	22		
Ἰερὰ κολυμβήθραι	3		
Σταυροὶ	21		
Στιγάρια	20		
Ὅραρια	7		
Φελόνια	3		
Κουβούκλια ἐπιταφίων	2		
Φωτογραφικὰ ἀπότυπα	215		
Διάφορα	493		
Τὸ ὅλον	1006	Τὸ ὅλον	1006

Ἐπεσκέφθησαν δὲ τὸ Μουσεῖον ἡμῶν κατὰ τὸ ἐν αὐτῷ βιβλίον τῶν ἐπισκεπτῶν ἐν ὅλῳ 5985.

ἤτοι κατὰ

Ἰανουάριον	350	Ἰούλιον	537
Φεβρουάριον	495	Αὐγουστον	458
Μάρτιον	700	Σεπτέμβριον	580
Ἀπρίλιον	835	Ὀκτώβριον	322
Μάιον	580	Νοέμβριον	250
Ἰούνιον	660	Δεκέμβριον	223

Τὸ ὅλον 5985 (¹)

(¹) Ὡς συνήθως οὐδὲ τοῦ 1/3 τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπισκεπτομένων ἐγγραφομένων, οὗτοι ἀνέρχονται περίπου εἰς 17,955.

Β'. Περιηγήσεις ἡμῶν κατὰ τὸ ἔτος 1904.

Σημ. Ἐνταῦθα δημοσιεύομεν συντομοτάτην περίληψιν τῶν περιοδειῶν ἡμῶν, ἢ μᾶλλον σημειοῦμεν τὴν γραμμὴν τῶν ταξειδίων ἡμῶν, ἐπιφυλασσόμενοι εἰς τὰ μετέπειτα Δελτία νὰ δημοσιεύσωμεν ἐν ἐκτάσει τὰς ἐν ἐκάστῳ μέρει σπονδὰς καὶ παρατηρήσεις ἡμῶν.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐπεσκέφθημεν τὰ ὑπὸ τὸν **Ἑλαιῶνα τῶν Ἀθηνῶν** ἐρημωκκλήσια τῆς Μονσταπίδαινας καὶ τοῦ Ἀγίου Νικολάου τοῦ Χωστοῦ (4 Μαρτίου).

Εἶτα ἐπεσκέφθημεν τὴν **Χαλκίδα** (17 Ἀπρ.), ἐνθα ἐκ τῶν προηγουμένων τοῦ ναοῦ ἐξεχώσαμεν τὸν ὑπὸ γῆν κοσμήτην τῆς ἀρχαίας Βασιλικῆς, ὃν πολλαχῶς καὶ ἐφωτογραφήσαμεν.

Εἶτα ἐπεσκέφθημεν τὴν **Λαμία** (19—24 Ἀπρ.), ἐνθα κατεμετρήσαμεν καὶ ἐφωτογραφήσαμεν τὰ καὶ πρὸς ΒΑ μέρος ἔξωθεν τοῦ φρουρίου ἀρχαῖα εἰρεῖνια τῆς παλαιᾶς Ἐπισκοπῆς Ζητονίου.

Ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ Ἀγίου Μηνᾶ ἀνέυρομεν πολύτιμον συμβολικὴν παράστασιν (κάνθαρος — βότρυς — τῶς), συμβολίζονσαν τὴν διὰ τῆς ἱερᾶς Μεταλήψεως ἀθανασίαν τῶν ψυχῶν ('). Ἐπίσης ἀνέυρομεν ἐγκρίτου τέχνης ἀνάγλυφον ἀγγεῖον ἁγιασμοῦ. (Εἰκ. 1).

Ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀρχοντικῆς ὑπὸ τὴν Ἀγίαν Τράπεζαν ἀνέυρομεν τοὺς ἀρχαίους ραβδωτοὺς κιονίσκους ἀρχαίων ἀγίων τραπεζῶν κλ.

Εἶτα ἐπὶ τρίμηνον ἐξητάσαμεν τὰς **Κυκλάδας νήδους**. Ἐκ τῶν ἐν αὐταῖς δὲ εὐρεθέντων μνημείων οὐδεμίᾳ ἀμφιβολία κατελείφθη, ὅτι αἱ Κυκλάδες ἐδέχθησαν τὸν χριστιανισμόν κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας.

Παραλείψαντες τὰς νήσους Πάρον καὶ Σίκινον, ἃς ἐν προτέροις χρόνοις ἐξητάσαμεν, κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐπεσκέφθημεν τὴν **Σίφνον** (24 Ἰουλ. — 10 Αὐγούστ.), τὴν λαμπρὰν ταύτην πινακοθήκην τῆς χριστιανικῆς τέχνης, ἐν ἣ ὡς τηλανγεῖς φάροι ἢ

(') Τῇ 23 Ἀπριλίου ἐν τῇ Δημοτικῇ Σχολῇ ἐποησάμεθα ἐομνηεῖαν τῆς συμβολικῆς παραστάσεως ταύτης.

Εἰκὼν 1.

Συμβολικὴ παράστασις τῆς διὰ τῆς ἱερᾶς Μεταλήψεως
ἀθανασίας τῶν ψυχῶν.

Σχολή τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ τοῦ Χρυσοστόμου ἐφώτιζον τὴν
παιρίδα κατὰ τοὺς πικροὺς καὶ σκοτεινοὺς χρόνους τῆς δουλείας.

Ἐπεσκέφθημεν τὴν **Μῦλὸν** (10—23 Αὐγούστ.), ἐνθα πολλα-
χῶς ἐξητάσαμεν, ἐσπουδάσαμεν καὶ κατεμετρήσαμεν τὰς ἀρχαίας
χριστιανικὰς κατακόμβας, ἅς, ἐκ τῶν ἐν αὐταῖς ἐπιγραφῶν,
ἡμεῖς ὠνομάσαμεν, τὴν μὲν μείζονα, «τῶν πρεσβυτέρων»· τὴν δὲ
μικροτέραν, «Μήλωνος τοῦ πρεσβυτέρου».

Εἰς δὲ τὸ βόρειον μέρος τῆς νήσου ἀνέυρομεν ἀρχαιότατον καὶ
περίσεμνον χριστιανικὸν βαπτιστήριον, ὃ πολλαχῶς κατεμετρήσα-
μεν καὶ ἐφωτογραφήσαμεν.

Ἐπεσκέφθημεν τὴν **Κίωλον** (24—25 Αὐγούστ.), πλήρη
μεσαιωνικῶν ἀναμνήσεων.

Ἐπεσκέφθημεν εἴτα τὴν περὶ ὁδὸν **Σερίφου** (31 Αὐγ.—7 Σεπτεμβρίου), ἀποθανυμάσαντες, οὐ μόνον τὰ ἐν τῇ Μονῇ τῶν Ταξιαρχῶν περισυνθέντα ἔργα τῆς τέχνης, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπὶ τῶν κατοίκων λείψανα ἡθῶν καὶ συνηθειῶν τῆς πολιᾶς ἀρχαιότητος, οἷα ἡ ἑορτὴ τῆς νέας Ἰνδικτιῶνος, ἡ ἐν μέσῳ τοῦ ναοῦ μικρὰ ἀνύψωσις πλακός, ἐφ' ἧς ἀναβαίνονσιν οἱ ἱερεῖς κατὰ τὰς εἰσόδους, τὴν χρῆσιν τῶν ἀμβώνων ἀναμνησκουσα, τὸ χθαμαλὸν τῶν Ἀγίων Τραπεζῶν κλ.

Εἴτα ἐπεσκέφθημεν τὴν **Σύρον** (7—10 Σεπτεμβρ.), τὴν ὥραϊαν νῆσον **Ἀμοργὸν** (10—18 Ὀκτωβρ.), τὴν πολλὰ ἐν τε τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῷ Μουσείῳ εἰσενεγκοῦσαν, καὶ ἐφ' ἧς ἡ διάσημος τῆς Χοζοβιωτίσσης Μονή.

Εἴτα εἰς **Σύρον** (¹) (19—20 Αὐγούστου) ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς «Ἀλληλοβοηθείας» ὁμιλήσαμεν περὶ τῶν Χριστιανικῶν Ἀρχαιοτήτων τῆς Σίφρου, Μήλου, Κιμῶλου καὶ Σερίφου.

Εἴτα ἐπεσκέφθημεν τὴν μυροδόλον, ὁμαλὴν καὶ ἄγαν προσφιλὴ νῆσον **Μύκονον** (21—26 Σεπτεμβρ.), ἐν ἣ ἀπεθανυμάσαμεν τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ταξιδήτησιν τῶν ἐν τῇ Μονῇ Τουρλιανῆς ἱερῶν σκευῶν. Ἀδιστάκτως δὲ φρονοῦμεν ὅτι ἡ ἱερὰ αὕτη Μονή, ἐν ἣ, ὡς ἐν παρόδῳ εἰρήσθω, ἐκάρησαν ὁ σοφὸς Μαρτινείας Θεόκλητος Βίμπος, ὁ Ῥωσσομαθῆς Χαλκίδος Εὐγένιος καὶ ὁ Ῥητορικώτατος Θιβῶν Ἰερώνυμος, ἀποτελεῖ τὴν τιμὴν τῶν ἐν Ἑλλάδι Μονῶν.

Ἐπεσκέφθημεν εἴτα τὴν **Δῆλον** (27 Σεπτεμβρ.) καὶ τὴν ἐγγὺς Ρίγειαν, μεθ' ἧς ἀφίχθημεν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν ἡμῶν πατρίδα, τὴν ἱερὰν καὶ προσφιλὴ ἡμῶν νῆσον **Τήνον** (28 Σεπτεμβρ.—3 Ὀκτ.).

Εἴτα ἐπανήλθομεν καὶ αὐθις εἰς **Σύρον** (3—6 Ὀκτωβρίου), ἔνθα δύο ἐτέρας ἐποιησάμεθα διαλέξεις περὶ τῶν Χριστιανικῶν Ἀρχαιοτήτων τῆς Ἀμοργοῦ, Μυκόνου καὶ Τήνου, καὶ ἐφωτογραφήσαμεν τὰ ἐσωτερικὰ τῶν ναῶν τοῦ Ἀγίου Νικολάου, τῆς Μεταμορφώσεως καὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

(¹) Ἐνταῦθα λυπηρὸν ἔσχομεν καθῆκον ὅπως ἐκφωνήσωμεν τὸν ἐπιτάφιον εἰς τὸν ἐξαίφνης ἀποθανόντα τοῖς πᾶσι συμπαθέστατον καὶ καλλίφωνον διάκονον τοῦ περικαλλοῦς ναοῦ τοῦ Ἀγίου Νικολάου Κωνστ. Ζολῶταν.

Μερίστην δ' ἡσθάνθημεν χαρὰν ὅτι ἐκ τῶν συγγραφῶν ἡμῶν παραλαβόντες τὰ χριστιανικὰ μονογράμματα, διεκόσμησαν τοὺς περικαλλεῖς ναοὺς τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

Ἀποβιβασθέντες δ' εἶτα εἰς τὸ χωρίον **Μπατοῖ τῆς Ἄνδρου** (7 Ὀκτωβρ), αὐθωρεὶ ἐπεσκέφθημεν τὴν περὶ τὴν ὥραν ἀπέχουσαν Μονὴν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἢ Μονὴν Ἁγίαν, μέγιστον θησαυρὸν χειρογράφων ⁽¹⁾, ἀμφίων καὶ ἄλλων ἔργων τῆς χριστιανικῆς τέχνης κατέχουσιν· λίαν δὲ φιλοτίμως οἱ ἐκεῖσε πατέρες πολύτιμα κειμήλια ὑπὲρ τοῦ Μουσείου ἡμῶν ἐδωρήσαντο.

Ἐπανελθόντες ἐν Ἀθήναις, μετὰ μικρὰν ἀνάπαιλαν ἐξητάσαμεν τὴν **Λεβαδεῖαν** (10—11 Ὀκτωβρίου)· εἶτα πάλιν τὴν **Λαμῖαν** (12—14 Ὀκτωβρίου)· διὰ δὲ Βόλον (15 Ὀκτωβρίου) ἐπεσκέφθημεν τὴν **Λάρισσαν** (16—18 Ὀκτ.). Διὰ Βόλον (19—20 Ὀκτωβρίου) ἐπανήλθομεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Μετὰ μικρὰν δὲ πάλιν ἀνασίνταξιν τῇ 25 Ὀκτ. ἀνεχωρήσαμεν διὰ **Ναύπλιον**. εἶτα διὰ Κορίνθον (27 Ὀκτωβρίου) μετέβημεν εἰς **Δεργένιον** (27 Ὀκτωβρίου). Διὰ Πατρῶν δὲ τῇ 29 Ὀκτωβρίου ἀφίχθημεν εἰς **Μεσολόγγιον**. Διὰ Πατρῶν ἐπεσκέφθημεν τὸν **Πύργον** (31 Ὀκτωβρίου), τὴν **Ἀμαλιάδα** (1 Νοεμβρίου) καὶ τὴν **Γαστούνην** (2 Νοεμβρίου), ἐν ᾗ ἐξητάσαμεν τὸν ἀρχαῖον ναὸν τοῦ Καθολικοῦ, μεθ' ὃ τῇ 3 Ὀκτωβρίου ἐπανήλθομεν εἰς **Πάτρας**, τῇ δὲ 6 Νοεμβρίου εἰς **Κόρινθον** ἔνθα ἐν τῇ λαμπρῶς φωταγωγηθείσῃ αἰθούσῃ τοῦ Δημαρχείου περὶ ὥραν 6 μ. μ. ἐν ἀσφνκτικῇ συναθροίσει ὠμιλήσαμεν περὶ τῆς ἐν Κορίνθῳ διατριβῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Ἐξητάσαμεν εἶτα τὴν **Ἀρχαίαν Κόρινθον** (7 Νοεμβρίου), σπουδάσαντες τὰ ἀνακαλυφθέντα χριστιανικὰ συντρίμματα ἐκ τῶν διενεργηθεισῶν ἀνασκαφῶν.

Εἶτα ἐπὶ τριήμερον (8—10 Νοεμβρίου) ἐξητάσαμεν τὸν ἱστορι-

---

(1) Τὰ χειρόγραφα ταῦτα καταγράψας ἐξέδωκε ὁ καθηγητὴς τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου κ. Σπυρ. Λάμπρος ἐν ἰδίῳ καταλόγῳ τῷ 1898, περὶ οὗ ἀλλαχοῦ ἔσται μοι ὁ λόγος.

κώτατον διὰ τὸν χριστιανισμὸν λιμένα τῶν **Κεγχρεῶν**, ὅπου τὸ πρῶτον ὁ μέγας τῶν ἐθνῶν Ἀπόστολος Παῦλος ἀπεβιβάσθη καὶ ὁπόθεν ἐξέπλευσεν εἰς Συρίαν καὶ εἰς Ἑφεσον, καὶ ὅπου κατῴκει ἡ πρώτη τῆς Ἐκκλησίας τῶν Κεγχρεῶν διάκονος Φοίβη⁽¹⁾, ἥτις ὡς καλὴ τοῦ νέου θρησκείματος περιστερὰ μετέφερεν εἰς Ρώμην πρὸς τοὺς ἐκεῖ Ρωμαίους χριστιανοὺς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ἀποστόλου.

Μετὰ τὰς σπονδὰς ἡμῶν ταύτας, Κυρίου εὐδοκοῦντος, ἐπανήλθομεν εἰς τὰ ἴδια.

Θωράκιον ι'—ια' αἰῶνος, ὅπερ εὑρομεν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῆς Παναγίας παρὰ τὸ Τροφώνιον ἐν Λεβαδείᾳ, λόγου ἁξίον διὰ τὴν πλοκὴν τοῦ κοσμήματος. (μῆκ. 0,87 πλ. 0,65).

(¹) Ρωμ. ις'. 1.